

PARSHAT YITRO 2016 – SOURCE SHEET

1. Shemot 20:2-5 – sins of the parents are visited upon their children

- (ב) אֲנֹכִי יִקְנֹךְ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים : (ג) לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי :
(ד) לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכִלְתִּמוּנָה אֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לְאֶרֶץ : (ה)
לֹא תִשָּׁתַחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי יִקְנֹךְ אֱלֹהֶיךָ אֵל קָנָא פֶקֶד עֲוֹן אָבֹת עַל בְּנֵים עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רִבְעִים לְשָׁנָאִי : (ו) וְעֵשָׂה חֶסֶד לְאֶלְפִים לְאַהֲבֵי וּלְשִׁמְרֵי מִצְוֹתַי :

2. Devarim 24:16 – children and parents are not punished for each other

(טז) לֹא יוֹמְתוּ אָבוֹת עַל בְּנֵים וּבָנִים לֹא יוֹמְתוּ עַל אָבוֹת אִישׁ בְּחֻטְאוֹ יוֹמְתוֹ :

3. Ralbag (Gersonides) – it is not a punishment, it is a consequence

איך יתכן שיעניש ה' יתברך בני החוטא והנה אין להם אשם בחטאי אביהם? ואנחנו מתירים זה הספק בזה האופן... שהעונש יביא ה' על העוברים על דבריו... וכאשר יהיו אלה הרעות באופן שיגיע עליהם הרעות באופן שיגיע להם רע לזרעם ולא היה מגיע להם לולא חטא אבותיהם. והמשל: כאשר מרו אבותינו חויב להם מהעונש שיגלו בין האומות וירשו גויים ארצם. והנה נמשך לזרעם אחריהם הגלות, בסיבת המצאם גולים בהולדם, עד שלא יתכן שימלטו מזה הרע.... ובזה האופן אמר הנביא (איכה ד') "אבותינו חטאו ואינם ואנחנו עוונותיהם סבלנו".... ובזה האופן לא יהיה עול אם יגיע לבנים עונש בעבור חטא האבות כי זהו במקרה.

4. Shada"l – consequences are a useful tool to prevent sin

אין ספק כי לא יצוייר אלוה יחיד אדון הכול יודע הכול, משגיח ומשלם שכר ועונש, בלי שנאמינהו ג"כ שופט צדק ואמת. וכמו שאמר אברהם (בראשית י"ח כ"ה): (השופט כל הארץ לא יעשה משפט? ומשה אמר (דברים ל"ב ד'): (הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט, אל אמונה ואין עול, צדיק וישר הוא. ואמנם, שיהיו הבנים נענשים בעוון אבותם אין זה משפט צדק! והתורה עצמה הזהירה את הדיינים שלא לשפוט כזה: 'לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות'.

והרמב"ם (מורה ח"א פי נ"ד) אומר שהכוונה בפוקד עון אבות אינה אלא כי אחת ממצוות ה' היא כי בעיר הנידחת (דברים י"ג ט"ז) הכה יכו את כל יושביה לפי חרב וגם הבנים אשר לא חטאו. ואתה רואה כמה זה רחוק ודחוק, מלבד שאין שום ראיה לומר שאין הענין נוהג אלא בעין ע"ז, כי אעפ"י שכאן בע"ז מדבר, מ"מ מידת פוקד עון אבות מצאנוה ג"כ בי"ג מידות (נצ"ר חסד לאלפים נשא עון נפשע וחסדאה ונקמה לא ונקמה פקד עון אבות על-בנים ועל-בני בנים על-שלישים ועל-רבעים' שמות ל"ד ז') ושם לא נאמרה לענין ע"ז, אלא סתם נאמרה. ומי יאמין כי אחת מהי"ג מידות אין המכוון בה אלא מצוה מן המצוות, והיא מצוה שמציאות קיומה מועטת ואולי מעולם לא נתקיימה? ועוד אם פוקד עון אבות הכוונה בו על מצוה מן המצוות, גם ועושה חסד לאלפים ראוי שיהיה מצוה מן המצוות, וכמו שזה לא ייתכן לא ייתכן גם זה.

ואשר אני אחזה לי הוא כי ודאי משמעות המקרא הוא שאף על בנים צדיקים ה' פוקד עון אבות, וכן היתה אמונת אבותינו, וכן אמרו (ברכות י' ע"א): "צדיק ורע לו צדיק בן רשע". והוא דבר שהחוש מעיד עליו, כי בכמה וכמה ענינים טובים ורעים האב זוכה לבנו ומעשי האב ודרכיו ומעלליו גורמים בהכרח טובה או רעה לזרעו אחריו. והמידה הזאת היא אחד מסודות ההשגחה הנסתרות בכל המאורעות ההוות בעולם. והאלהים עשה שייראו מלפניו, כי כל אב אוהב את זרעו ודואג שמא חטאיו יביאו רעות גם לבניו, תעצרנו אם מעט ואם הרבה מלכת תמיד בשרירות לבו. ואף אם לא תעצרנו, הנה הרואים את בניו מדוכאים בעינו יצעקו מרה עליו ויהיה האיש למשל ולשנינה ורבים ישמעו וייראו ולא יעשו כמעשהו . . . . .

כללו של דבר, פקידת עון אבות על בנים איננה להינקם מן הרשע, אלא להועיל לבני אדם לבלתי יחטאו. לפיכך איננה באמת מקלקלת שורת הדין, ובנו של רשע אם שקול ישקול רעתו וטובתו שבאו עליו מיום הוולדו עד יום מותו, יודע כי לא נעשה עמו עוול וחמס חלילה, רק מצאוהו קצת רעות וצרות מבהילות הרואים להרחיק את האדם מן העבירה. ולפיכך בשר ודם מוזהר על זה שלא לענוש בנים על אבות.

5. Berachot 7a – it depends on the behavior of the kids

הא כתיב "פוקד עון אבות על בנים" וכתיב "ובנים לא יומתו על אבות". ורמי קראי אהדדי? ומשנין: לא קשיא: הא כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם, הא כשאין אוחזים מעשה אבותיהם בידיהם.

6. Bikkurei Ittim Hechadash – avon avot = sins learned from their fathers!

כי על כל פנים הבנים עצמם הם החוטאים, ולכן בצדק יפקוד האל עליהם העונות שעשו הם עצמם, אכן קרא לעונם בשם "עון אבות" לפי שהכתוב מדבר בעון שלמדו הבנים מאבותיהם...

7. Midrash R. Shimon bar Yochai – it means four generations of waiting

ר' יהודה אומר: כונס אני עונותיכם לידי ותולה עד ארבעה דורות ...

ומנין שהצלת גדולים עד ארבעה דורות? שני "פוקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים". אין אחד יכול לומר, שאם היה האב רשע והבנים צדיקים שהוא פוקד רשעת האב עליהם, שאין זו מידת הדין. ואין אתה יכול לומר, שהוא נתפס בחובו, שאין זו מידת הרחמים. ואיזו מידת הרחמים? תולה לאב עד ארבעה דורות, אם נמצא אחד מהם צדיק- הרי האב ניצול. לא נמצא אחד מהם צדיק- כל אחד נתפס על מעשיו.

8. Midrash Bamidbar Rabbah – Moshe got God to change his mind!

כשאמר לו הקב"ה [למשה] "פוקד עון אבות על בנים", אמר משה: "ריבונו של עולם! כמה רשעים הולידו צדיקים, יהיו נוטלים מעוונות אביהם! תרח עובד צלמים ואברהם בנו צדיק, וכן חזקיה צדיק ואחז אביו רשע. וכן יאשיהו- צדיק ואמון אביו רשע. וכך נאה- שיהיו הצדיקים לוקין בעון אביהם? אמר לו הקב"ה: "למדתני! חייך שאני מבטל דברי ומקיים דבריך, שנאמר (דברים כ"ד) "לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות", וחייך שאני כותבת לשמך, שנאמר (מלכים ב' י"ד ו') "ככתוב בספר תורת משה אשר צווה ה'".